

Література

1. Ансофф И. Новая корпоративная стратегия / Ансофф И. ; [пер. с англ.; под ред. Ю.Н. Каптуревского]. – СПб. : “Питер”, 1999. – 416 с.
2. Синицька О.І. Підходи до формування трудового колективу та корпоративної культури / Синицька О.І. // Науковий вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету. Економічні науки. – 2003. – Вип. 1. – С. 359-362.
3. Синицька О.І. Організаційна культура як основа конкурентоспроможності торговельного підприємства / Синицька О.І. // Регіональні перспективи. – 2004. – № 3-5 (40-42). – С. 270-274.
4. Фатхутдинов Р.А. Конкурентоспособность организации в условиях кризиса: экономика, маркетинг, менеджмент / Фатхутдинов Р.А. – М. : Издательско-книготорговый центр “Маркетинг”, 2002. – 892 с.

Надійшла 08.09.2010

УДК 330.342.146:332.1

С. В. МАТУСЯК

Хмельницький національний університет

ОЦІНКА СПРОМОЖНОСТІ ЕКОНОМІКИ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ ДО ПРОДУКУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ГАРАНТІЙ

Проведено аналіз спроможності економіки Хмельницької області до продукування соціальних гарантій. Визначено відмінні риси соціального розвитку на основі системи командно-адміністративного регулювання та формування соціальних гарантій, а також продукування соціального розвитку ринковими механізмами та інструментами. Проаналізовано ключові тенденції соціального забезпечення Хмельницької області на рівні регіональної економічної системи.

The analysis of possibility of economy of the Khmelnitckyy area is conducted to producing of social guarantees. Certainly distinguishing features of social development on the basis of the system of the command administrative adjusting and forming of social guarantees, and also producing of social development by market mechanisms and instruments. The key tendencies of public welfare of the Khmelnitckyy area are analysed at the level of the regional economic system.

Ключові слова: соціальний захист, соціальні гарантії, економіка регіону.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Невід'ємною частиною дослідження соціального розвитку є джерела формування соціальних гарантій, через які визначається спроможність економіки регіону до автономного відтворення соціальних благ, залежність від внутрішніх та зовнішніх по відношенню до регіону чинників, відкритість регіональної економічної системи, галузева концентрація та пов'язаність суб'єктів господарювання суміжних галузей у єдиний виробничий комплекс в межах регіону. Останнє є визначальним чинником максимізації соціального ефекту від впровадження механізму соціального розвитку на основі мультиплікативного відтворення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Результати здійснених на даний час досліджень свідчать про існування двох узагальнюючих груп чинників соціального розвитку регіону. Перша – фінансування соціальних програм, оплата праці службовців державних установ, виплати по гарантуванню соціальних стандартів малообезпеченим та безробітним категоріям громадян, фінансування культури, освіти, медицини тощо. Друга – економічна система з розвинутим ринком праці, сформованими доходами зайнятих громадян, інфраструктурою тощо. В руслі державного субсидювання соціальної сфери знайшли місце праці вітчизняних економістів та географів: Е.Б. Алаєва, М.Т. Агафонова, В.К. Бугаєва, П.В. Волобоя, Р.Н. Думанського, Ф.Д. Заставного, С.І. Іщука, В.В. Кістанова, П.О. Масляка, В.П. Нагірної, В.Д. Пістуна, В.П. Руденка, Є.Д. Силаєва, О.І. Шаблія, М.Д. Шаригіна, Л.Г. Чертова та ін. Очевидною причиною застосування запропонованих цими авторами підходів є територіальні економічні системи, як основа формування ресурсів соціального розвитку. Разом з тим, такого роду підходи перевантажені рудиментарними механізмами управління соціальною сферою та реалізацією соціальної політики, через які остання залишається неефективною та без явних позитивних перспектив.

Невирішені частини проблеми. Залежність та неможливість взаємозамінити та взаємно доповнити, ставить обидві групи чинників у ранг напрямків реалізації соціальної політики, і на їх основі вироблення стратегії соціального розвитку. Разом з тим, важко повною мірою компенсувати за рахунок розвитку соціальної сфери, у якості напряму або галузі економічного розвитку, існуючий управлінський апарат за відсутності повноцінних регуляторних інструментів та низького економічного потенціалу регіональної економіки.

Постановка завдання. Визначити спроможність регіональної економічної системи до продукування соціальних гарантій як потенціалу відтворення соціальних благ та забезпечити достатні доходи і можливості населення регіону для споживання соціальних благ.

Основний матеріал дослідження. З огляду на значну частку соціальних виплат у грошових надходженнях домогосподарств та вагомий вплив цієї статті доходів на соціальне забезпечення, одним із ключових джерел продукування соціальних гарантій слід вважати бюджет Хмельницької області. Тенденції останніх років ознаменовані тим, що обсяг доходів бюджету не забезпечує достатній ресурсний потенціал соціального розвитку регіону та свідчить про необхідності виділення у однойменній стратегії чільного місця суб'єктам господарювання, як основним суб'єктам ринку праці, формуванні зайнятості та доходів населення необхідних для отримання соціальних благ [1, с. 99].

Негативні економічні чинники попередніх періодів призвели до значного скорочення виробництва та руйнування економічного потенціалу промислових комплексів області. В такому випадку, лише відтворення статусу потужних учасників економічного процесу області забезпечить суб'єктам господарювання області можливість збільшити залучення трудових ресурсів області та нарощення доходів працівників, що в контексті теми, мети та завдань дослідження виступають гарантіями соціального розвитку. Останнє, на наш погляд, можливо лише у випадку надходження значних інвестицій у економіку області.

З отриманої структури доходів місцевих бюджетів області слід констатувати, що в межах регіональної фіскальної політики та реалізацію бюджетного процесу при формуванні стратегії соціального розвитку можна розраховувати, що економічна система регіону спроможна залучити на рівні 2008 року лише 37,4 % від необхідних бюджетних витрат. Разом з тим, левову частку отриманих доходів складають податки з доходів фізичних осіб [1, с. 101].

Характерним для економічного розвитку Хмельницької області за останні роки стало покращення інвестиційного клімату. Як і в попередні роки, основним джерелом капітальних інвестицій, та інвестицій в основний капітал залишаються власні кошти підприємств і організацій. Незначні обсяги інвестицій освоєно за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів – 16 % від загального обсягу капіталовкладень. За видами економічної діяльності найбільш вагомою частку (49,5 % загального обсягу) усіх інвестицій в основний капітал спрямовано у розвиток промислових виробництв (табл. 1).

Таблиця 1

Капітальні інвестиції підприємств та організацій Хмельницької області [2, с. 138]

Показник	2006		2007		2008		Темп росту до базового періоду, %	
	млн. грн.	Питома вага %	млн. грн.	Питома вага, %	млн. грн.	Питома вага %	2007	2008
Освоєно (використано) капітальних інвестицій, всього	2382,7	100,00	3642,8	100,00	5437,4	100,00	152,89	149,26
у тому числі:								
Інвестиції в основний капітал	2075,1	87,09	3134,7	86,05	4849	89,18	151,06	154,69
із них:								
- у капітальне будівництво	1197	50,24	1863,3	51,15	3012,2	55,40	155,66	161,66
- у придбання машин та обладнання без здійснення будівництва	878,1	36,85	1271,4	34,90	1836,8	33,78	144,79	144,47
Витрати на інші необоротні матеріальні активи	33,2	1,39	49,6	1,36	49,1	0,90	149,40	98,99
Витрати, пов'язані з поліпшенням об'єкта (капітальний ремонт)	239,8	10,06	395,6	10,86	487,6	8,97	164,97	123,26
Інвестиції в нематеріальні активи	15,7	0,66	36,3	1,00	22,5	0,41	231,21	61,98

Як видно з вищенаведених даних обсяг капітальних інвестицій зріс з 2382,7 млн грн у 2006 році до 5437,4 млн грн у 2008 році, що дорівнює темпу приросту в 49,26 %. Найбільшу питому вагу в обсязі капітального інвестування займають інвестиції в основний капітал, що становили 87,09 % та 89,16 % у 2006 та 2008 роках відповідно. Темп приросту інвестицій в основний капітал становить 56,69 %.

За період з 2006 по 2007 роки на 23,26 % зросли витрати, пов'язані з капітальним ремонтом, на 31,21 % скоротились інвестиції в нематеріальні активи. Найменшу питому вагу в обсязі капітального інвестування займали інвестиції в нематеріальні активи (0,66 % у 2006 році та 0,41 % у 2008 році). Зниження інвестицій в нематеріальні активи склало – 38,02 %. Поряд з тим, серед позитивних тенденцій слід відмітити зростання інвестицій у капітальне будівництво та на придбання машин та обладнання, темпи приросту яких складають 55,66 % та 61,66 % відповідно у 2006 та 2008 рр. (рис. 1).

Подібна тенденція спостерігається і з інвестиціями в основний капітал (51,06 % у 2007 р. та 54,69 % у 2008 р.). Серед них найбільшу питому вагу в обсязі інвестицій області в основний капітал займають:

інвестиції на придбання машин та обладнання без здійснення будівництва (36,85 % у 2006 р. та 33,78 % у 2008 р.) та інвестиції у капітальне будівництво (50,24 % у 2006 р. та 55,4 % у 2008 р.).

Рис. 1. Темпи росту капітальних інвестицій підприємств та організацій Хмельницької області у 2008 році

У структурі інвестицій в основний капітал за період з 2006 по 2008, в цілому, можна спостерігати позитивні тенденції. Збільшилась питома вага інвестицій у виробничу сферу – промисловість, будівництво, операції з нерухомістю (табл. 2).

Таблиця 2

Інвестиції в основний капітал за видами економічної діяльності [2, с. 144]

Показник	2006		2007		2008		Темп росту до базового періоду, %	
	млн грн.	%	млн грн.	%	млн грн.	%	2007	2008
Інвестиції в основний капітал, всього	2075,1	100	3134,7	100	4849,0	100	151,06	154,69
у тому числі в об'єкти виробничого призначення:								
Сільське господарство, мисливство	221,1	10,65	346,2	11,04	1222,2	25,21	156,58	353,03
Рибне господарство	91	4,39	87	2,78	95,60	...
Промисловість	816,1	39,33	998,6	31,86	1560,9	32,19	122,36	156,31
Будівництво	48,5	2,34	70,8	2,26	79,6	1,64	145,98	112,43
Транспорт, пошта та зв'язок	191,3	9,22	503,3	16,06	294,0	6,06	263,09	58,41
в об'єкти невиробничого призначення:								
Оптова і роздрібна торгівля; торгівля транспортними засобами; послуги з ремонту	158,5	7,64	278,4	8,88	360,1	7,43	175,65	129,35
Готелі і ресторани	12,12	0,58	38,47	1,23	317,41	...
Фінансова діяльність	16,7	0,80	35,3	1,13	34,7	0,72	211,38	98,30
Операції з нерухомістю, здавання під найм та послуги юридичним особам	522,1	25,16	742,6	23,69	1051,8	21,69	142,23	141,64
Державне управління	21,6	1,04	20,6	0,66	41,7	0,86	95,37	202,43
Освіта	25,3	1,22	29,1	0,93	76,0	1,57	115,02	261,17
Охорона здоров'я та соціальна допомога	21,3	1,03	35,0	1,12	67,8	1,40	164,32	193,71

З точки зору соціальних наслідків інвестування у перераховані сфери економічної діяльності, зростання капіталовкладень забезпечує збільшення кількості робочих місць та зниження напруження на ринку праці. Відтак, відбувається нормалізація ринку праці та його повернення до рівня початку реіндустріалізації економіки регіону.

В даному випадку сподіватись на рівноцінне зростання кількості робочих місць від інвестицій не варто, оскільки капіталовкладення супроводжуються зростанням ефективності, зокрема продуктивності праці. Вища продуктивність праці у свою чергу, хоча і супроводжується зменшенням числа потенційно

найманих працівників, проте забезпечує вищі доходи. У аналізованому періоді більш ніж на половину збільшився обсяг інвестицій у промисловість (156,31 %), більш ніж втричі зріс обсяг інвестицій у сільське господарство, мисливство (353,03 %) вдвічі зріс обсяг інвестицій в державне управління (202,43 %) та більш ніж в двічі – в освіту (261,17 %).

Натомість зменшилась їх частка у невиробничу сферу – оптова і роздрібна торгівля; торгівля транспортними засобами; послуги з ремонту; фінансова діяльність.

Інша сфера – будівництво та введення у експлуатацію житлових будинків – здійснюється за рахунок інвестування. Основними джерелами капітальних інвестицій в основний капітал є власні кошти підприємств, організацій, кошти фізичних осіб та інші джерела фінансування.

Одним із пріоритетних напрямів капітального будівництва залишається будівництво житла, хоча його частка у структурі інвестицій є незначною. Якщо розглянути інвестиції в основний капітал у житлове будівництво, то їх частка у інвестиціях в основний капітал буде складати: у 2006 році – 2,34 %, у 2007 році – 2,26 %, у 2008 році – 1,64 %. Отже, у 2007 році частка інвестицій у житлове будівництво збільшилась на 45,98 %, а у 2008 році, порівняно з 2006 роком, зросла на 12,43 % [3, с. 89-102].

За рахунок усіх джерел фінансування за 2006 рік введено в експлуатацію 1382 квартири та 467 індивідуальних житлових будинків загальною площею 168,5 тис. кв. м, що на 10,2% більше ніж було введено у 2005 році. У 2007 році введено в експлуатацію 170,5 тис. кв. м загальної площі житла, що складає 102,9 % в порівнянні до 2006 року; в тому числі 187 індивідуальних житлових будинків загальною площею 120,4 тис. кв. м [3, с. 106-110].

За 2008 рік за рахунок усіх джерел фінансування введено в експлуатацію 126,7 тис. кв. м загальної площі житла, що на 30 % менше порівняно з відповідним періодом минулого року. В тому числі введено 257 індивідуальних житлових будинків загальною площею 114,6 тис. кв. м [2, с. 120-124].

У 2007 році спостерігається збільшення кількості введених у експлуатацію житлових будинків, а вже у 2008 році спостерігається значне зниження цього показника. При цьому частка індивідуальних житлових будинків у 2008 році значно збільшилась. Можливе припущення, що такі зміни у структурі загальної житлової площі Хмельницької області пов'язані із змінами у структурі інвестування.

Будівельними підприємствами усіх форм власності, що працювали за контрактами підряду виконано робіт власними силами на суму 77716 тис. грн, що на 24,2 % більше порівняно із відповідним періодом минулого року, і це становить 87,7 % від суми укладених контрактів на рік [3, с. 168-173].

Виявлені закономірності визначають кілька головних тенденцій. З однієї сторони, зростання інвестицій сприяє зниженню загроз соціального забезпечення через збільшення кількості робочих місць, доходів населення, матеріальних, нематеріальних та соціальних благ. З цієї точки зору, зростання інвестицій відповідає ефективній соціальній політиці відповідно до запропонованої гіпотези. Разом з тим, крім опосередкованого впливу капіталовкладень, інвестиції відтворюють соціальні блага, якими на сучасному етапі виступає житло.

Між інвестуванням та соціальним забезпеченням ймовірно не існує прямої залежності, а результати впливу економічного піднесення доцільно встановити з допомогою дослідження впливу факторів підвищення соціального розвитку на предмет дослідження.

Окрему увагу при визначенні джерел продукування соціальних ефектів слід відвести збільшенню малого підприємництва. В малому підприємстві області зайнято біля 45,5 тисяч осіб, або близько 30,9 % від найманих працівників в усіх галузях господарського комплексу, в тому числі 37,7 тисяч суб'єктів підприємницької діяльності, 6108 малих підприємств (станом на 01.01.2009 р.) [2, с. 219]. Проти попереднього року кількість діючих малих підприємств у 2008 р. знизилась на 11,76 % і на 3,49 % знизилась чисельність працюючих приватних підприємців. Кількість діючих малих підприємств за останніх шість років зросла у 5 разів. Темпи зростання кількості малих підприємств почали поступово сповільнятися протягом 2000-2005 рр. і становили у 2003 р. – 113 %, 2004 р. – 115,2 %, 2006 р. – 119 % [3, с. 72-86], а в 2008 р. відмічене зниження до 88,26 % [2, с. 219].

Необхідно відзначити, що значна кількість суб'єктів малого підприємництва за останніх два роки встигла подолати межі малого бізнесу, випереджаючи за обсягами формально великі підприємства області.

Одним із показників розвитку малого підприємництва є кількість малих підприємств на 10 тисяч наявного населення. У даний час на 10,0 тис. чоловік населення в середньому припадає 45 діючих малих підприємств.

Малі підприємства відіграють значну роль у наповненні бюджетів всіх рівнів. Загальний обсяг надходжень від підприємницьких структур за окремими статтями за 2006 рік становлять більш ніж 36,0 млн. грн., що на 34,6 % більше, ніж у 2005 році. В структурі місцевих податків і зборів найбільша питома вага ринкового збору – 88,5 %. Обсяг надходжень ринкового збору за 2006 рік склав 18,0 млн грн, що на 26,3 % більше порівняно з 2005 роком (табл. 3).

Офіційні статистичні дані дозволяють простежити певні тенденції щодо змін структури малого підприємництва за видами економічної діяльності. 50 % малих підприємств області здійснюють свою діяльність в торгівлі, 21 % – у сфері надання послуг, 18 % – у виробництві, 8 % – здійснюють будівельну діяльність, 2 % – в громадському харчуванні і 1 % відноситься до інших видів діяльності.

Чисельним та специфічним сектором малого підприємництва є підприємці. Потрібно зазначити, що в останні роки в області спостерігається значне зростання кількості діючих суб'єктів підприємницької діяльності (фізичних осіб). Якщо у 2005 році кількість приватних підприємців, які звітували до податкових органів, складала 9875 осіб, то у 2006 році із 15228 зареєстрованих приватних підприємців – 12310 осіб, що на 25 % більше, ніж за минулий період. Залучення до підприємницької діяльності все більшої кількості громадян веде до зниження напруженості на ринку праці, сприяє вирішенню проблеми безробіття.

Таблиця 3

Надходження до бюджету від діяльності підприємницьких структур області (тис. грн.) [4]

Вид платежу	Сплачено, тис. грн.				Темпи росту до попереднього року, %		
	2005	2006	2007	2008	2006	2007	2008
Фіксований податок на доходи суб'єктів підприємницької діяльності (фізичних осіб)	2701,2	2287,9	3205,4	3865,4	84,70	140,1	120,59
Прибутковий податок на доходи від підприємницької діяльності	660,8	1185,9	1960	2186	179,4	165,3	111,53
Орендна плата за землю	336	315,4	550	631,8	93,8	174,4	114,87
Плата за державну реєстрацію	105,6	125,9	220	245,6	119,2	174,7	111,64
Плата за торговий патент	2287,2	2157,8	2500	2687	94,3	115,9	107,48
Плата за єдиний податок	4388,6	6356,9	9109,9	9248,3	144,8	143,3	101,52
Збір за розміщення об'єктів торгівлі та побуту	391,2	511	1069,1	1089,3	130,6	209,2	101,89
Ринковий збір	10696	14318	18085,6	22458,6	133,8	126,3	124,18
Всього:	21566,6	27258,8	36700	42412	126,4	134,6	115,56

Для приватних підприємців пріоритетним напрямком діяльності також залишається торгівля та надання послуг населенню. Так, майже 11,0 тис. чол. займається торговельно-посередницькою діяльністю, що складає 79 % від загальної кількості усіх працюючих фізичних осіб, 1799 приватних підприємців здійснюють свою діяльність у сфері надання послуг населенню, їх частка складає 12 %, лише 6 % від загальної кількості приватних підприємців зайняті у виробництві.

На підприємствах малого бізнесу у 2006 році працювало 38,5 тис. осіб, або 35,7 % від середньорічної кількості робітників, зайнятих в економіці області.

Торгівля і побутове обслуговування населення займає пріоритетні напрямки розвитку області. Так, за 2006 рік надано 116 дозволів на розміщення та експлуатацію об'єктів роздрібною торгівлі, а за 2008 р. ще 203. Розширення мережі об'єктів торгівлі дало можливість у 2006 році додатково створити 1032 робочих місця, а у 2008 році – 1142 робочих місця.

Робота ринків є сталим джерелом доходів бюджету, що становить біля 90 % місцевих податків і зборів. Грошові надходження від ринкових зборів постійно зростають, щороку відкриваються нові ринки. Ринки залишаються основним джерелом постачання населення сільськогосподарською продукцією та непродовольчими товарами.

Висновки і перспективи подальшого дослідження. У економіці Хмельницької області склались дві суперечливі тенденції: з однієї сторони, відбувається зниження господарської активності великих підприємств, результатом чого є скорочення чисельності працівників на них, отримуваних ними доходів та загострення соціальних проблем бувших працівників; з іншої сторони, зростання кількості підприємств малого та середнього бізнесу супроводжується зростанням зайнятості у ньому, доходів найманих працівників та підприємців, і як наслідок зростання соціальної захищеності. Разом з тим, варто відмітити, що зайнятість у малому бізнесі нездатна повною мірою компенсувати втрати робочих місць на великих промислових підприємств. З іншої сторони, відновлення роботи наявних підприємств чи зростання їх завантаження через низьку продуктивність, не компенсує попередні втрати робочих місць, та отримання достатніх доходів через що соціальні втрати залишаються на високому рівні.

На цьому етапі дослідження слід зазначити, що за наявних тенденцій розвитку економічної системи Хмельницької області зростання соціальних стандартів можливе за рахунок збільшення кількості підприємств малого та середнього бізнесу. Зміни у негативних тенденціях також можливі за рахунок розвитку економіки області через залучення інвестицій у галузі та підприємства з високим рівнем використання людського потенціалу регіону.

Перспективи подальшого дослідження слід намітити у руслі інструментів та механізму реформування регіональної економічної системи з цільовою орієнтацією на ефективну соціальну політику засновану на відтворенні соціальних гарантій ринковою економікою.

Література

1. Матусяк С. В. Формування стратегії та механізмів реалізації соціального розвитку регіону / С. В. Матусяк // Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. – Хмельницький, 2009. – 192 с.
2. Статистичний щорічник Хмельницької області за 2008 рік. / Під заг. ред. В. В. Скальського. – Хмельницький, 2009. – 442 с.
3. Статистичний щорічник Хмельницької області за 2006 рік. / Під заг. ред. В. В. Скальського. – Хмельницький, 2007. – 504 с.
4. Звіт «Про виконання бюджету Хмельницької області за 2008 рік» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.oblrada.km.ua/doc /rish337.rtf> (дата звернення 17.08.2009).

Надійшла 13.09.2010

УДК 331.522.4+314.145:303.444

І. В. ЗАЮКОВ

Вінницький національний технічний університет

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСУВАННЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК РОЗВИТКУ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ

З'ясовано, що рівень медицини суттєво впливає на стан розвитку трудового потенціалу України. Аналіз фінансування галузі охорони здоров'я засвідчив, що його недостатньо для забезпечення нормальної життєдіяльності, а розвиток страхової медицини, у тому числі обов'язкового медичного страхування, гальмується правовими колізіями. Запропоновані рекомендації та пропозиції щодо реалізації в Україні ефективної системи медичного страхування, що має позитивно вплинути на розвиток трудового потенціалу України.

It is realized that level of medicine greatly influences upon condition of the development of the labor potential of the Ukraine. The analysis of the financing to branches of the public health have attested that its not enough for provision of normal its vital activity, but development of insurance medicine, including obligatory medical insurance, is held up legal collision. The offered recommendations and offers for realization in Ukraine of the efficient system of the medical insurance, which must positively influence upon development of the labor potential of the Ukraine.

Ключові слова: охорона здоров'я, трудовий потенціал, медичне страхування.

Постановка проблеми. В умовах фінансово-економічної кризи, загострення соціально-економічних проблем, у тому числі в сфері охорони здоров'я (ОЗ), головним завданням підвищення якості в цій сфері та, відповідно, важливою умовою розвитку трудового потенціалу України має стати зниження показників захворюваності і смертності, особливо працездатної і репродуктивної частини населення шляхом пошуку додаткових ефективних джерел фінансування медицини. Так, впродовж усіх років незалежності України показники захворюваності і смертності не мають тенденцій до зменшення; громадяни України живуть у середньому на 14–15 років менше, ніж громадяни країн Європейського Союзу; природний приріст населення має від'ємне значення (станом на 01.01.2009 року – 243,9 тис. осіб); 30% померлих в Україні становлять люди працездатного віку; понад 40% хлопців 16–18 річного віку не мають шансів дожити до 60 років [1–2].

Аналіз попередніх досліджень. Окремі аспекти проблеми охорони здоров'я (як важливого фактора розвитку трудового потенціалу країни), у тому числі в пошуку ефективної системи її фінансування, досліджують численні науковці, зокрема: В. Базилевич, С. Бандур, Д. Богиня, О. Грішнова, Б. Данилишин, Г. Дмитренко, М. Долішній, Е. Лібанова, Л. Лісогор, О. Макарова, В. Мортиков, В. Москаленко, В. Новіков, О. Новікова, В. Онікієнко, І. Петрова, В. Плиса, В. Покришук, В. Рудень, О. Сидорчук, Т. Стецюк, Л. Ткаченко, Т. Яворська та ін. Так, наприклад, академік НАН України Е. М. Лібанова наголошує на двох основних проблемах, які гальмують розвиток системи ОЗ, – недостатнє фінансування та поганий менеджмент [3, с. 238]. Що стосується першої причини, то можна сказати, що недостатній рівень фінансування зумовлений браком бюджетних можливостей, з іншої сторони, приватні витрати на охорону здоров'я в Україні становлять третину їх загального обсягу. Багато з наведених вище вчених вказують на таку важливу складову розвитку трудового потенціалу, як охорона здоров'я та перешкоди її розвитку. Відомий вчений України О.А. Грішнова в роботі [4, с.73] акцентує увагу на важливості такої складової трудового потенціалу як здоров'я робочої сили, що є майже вирішальним у досягненні високої продуктивності праці. Науковці В. В. Рудень та О. М. Сидорчук наголошують на важливості реалізації системи обов'язкового медичного страхування в Україні [5]. Т. В. Яворська, М. А. Бас акцентують свою увагу на правових перепонах впровадження (обов'язкового та добровільного) медичного страхування в Україні [6].

Метою роботи є дослідження фінансового та правового аспектів проблеми фінансування системи охорони здоров'я та розробка рекомендацій з удосконалення цієї системи як важливого джерела розвитку трудового потенціалу України.